

**CONSELL INSULAR
DE MENORCA**

DEPARTAMENT DE CULTURA, PATRIMONI
I EDUCACIÓ

INFORME ESTADÍSTIC DE LA XARXA DE BIBLIOTEQUES DE MENORCA 2012

Servei Coordinador de Biblioteques
Departament de Cultura, Patrimoni i Educació
Consell Insular de Menorca

abril 2013

INTRODUCCIÓ

Aquest document presenta les estadístiques de 2012 i fa l'anàlisi dels principals indicadors per valorar l'evolució dels serveis de la Xarxa de Biblioteques de Menorca.

L'objectiu d'aquest informe no és tant fer una anàlisi detallada dels indicadors i de l'origen, conseqüències i possibles solucions dels desviaments, sinó donar una panoràmica general de l'estat de les biblioteques el 2012 i la seva evolució els darreres anys.

Aquest informe recull les dades de les vuit biblioteques públiques, més el Centre de lectura de Fornells, que formen la Xarxa de Biblioteques de Menorca.

A continuació intentem donar-vos algunes de les claus que serviran per a la correcta lectura i interpretació de les dades que us facilitem.

Les biblioteques públiques es dimensionen a la població a la qual estan destinades a servir, raó per la qual en molts dels paràmetres es fa referència a la proporció per habitant per tal de donar una dada comparativa de servei. En molts casos veurem que aquest indicador és inversament proporcional al de la població. Aquest fet és habitual quan parlem de documents per habitant, atès que es necessita una col·lecció mínima que en les biblioteques més petites ja fan augmentar la proporció respecte de les més gran.

Els edificis han d'estar també proporcionats a la població, o el que seria el mateix, a la quantitat de llibres que hauria de contenir la biblioteca en funció dels seus habitants. Aquest és un dels principals inconvenients d'algunes de les biblioteques de Menorca. Alguns municipis menorquins han crescut de forma espectacular en els darrers deu anys (Sant Lluís més del 50%), però els edificis o l'espai destinat a biblioteca no sempre es poden anar adaptant al mateix ritme de creixement de la població de manera que en alguns casos com Alaior, Ciutadella, es Castell o Sant Lluís, el ritme de creixement de la col·lecció es veu molt condicionat a l'espai que ja està al màxim de les seves possibilitats, la qual cosa afecta al número de documents per habitant que s'estableix com a norma per a aquestes biblioteques però que no poden assolir per impediment físic de fer créixer l'espai.

Pel que fa a la Biblioteca Pública de Maó, ja varem comentar en l'informe de l'any 2011 la seva incorporació a la Xarxa com a Biblioteca Central de Menorca ateses les seves especials característiques fruit de la seva condició de Biblioteca Pública de l'Estat, que permet uns nivells de despesa corrent, d'inversió, d'edificis, personal i de col·leccions especials, molt superiors als de qualsevol biblioteca municipal de Menorca, la qual cosa evidentment es trasllada a un millor servei, amb més fons, més tecnologia i millor resposta dels usuaris que disposen de serveis més amplis, la qual cosa queda clarament reflectit a les estadístiques.

Finalment cal dir que s'incorporen també algunes dades de la Biblioteca de la Fundació Rubió i Tudurí, però en aquest cas cal dir que aquesta no és una biblioteca pública en el sentit de biblioteca multidisciplinària, sinó que és una biblioteca de característiques especials a cavall entre una biblioteca especialitzada i una d'universitària. Per aquest motiu alguns indicadors no són

comparables amb la resta de biblioteques de Menorca, però ens ha semblat interessant introduir-ne les dades atès que sí que és una biblioteca d'accés públic i que compleix una funció important dins el sistema bibliotecari de Menorca i en especial per a la població de Maó.

Menorca té en la seva condició d'illa petita alguns inconvenients però també grans avantatges com és la facilitat de cooperació entre municipis, per aquest motiu el Consell Insular de Menorca ha potenciat des de finals dels anys 80 la coordinació entre els serveis bibliotecaris de l'illa per rendibilitzar els recursos, especialment pel que fa als fons i a les activitats de promoció de la lectura, a més d'altres qüestions tècniques. Aquesta cooperació coordinada fa que puguem llegir les estadístiques quasi com si fora una única biblioteca amb diversos punts de servei. El préstec entre les biblioteques de Menorca és molt alt, amb el temps hem aconseguit poder servir llibres de qualsevol biblioteca en un temps mínim a la resta de biblioteques, amb la qual cosa els fons municipals es multipliquen i això ens permet que les biblioteques més petites, com són es Migjorn i el Centre de lectura de Fornells, no hagin d'esmerçar esforços en l'adquisició de fons poc utilitzats i puguin concentrar el pressupost únicament a allò que més demanden els seus ciutadans, deixant per al préstec entre biblioteques les demandes més especialitzades.

En aquest sentit, la incorporació de la Biblioteca Pública de Maó a la Xarxa de Biblioteques de Menorca ha estat una excel·lent notícia per a tots. Això no vol dir que aquesta biblioteca no hagués col·laborat fins ara amb la resta de biblioteques de Menorca, és només que des de la seva incorporació a la Xarxa com a Biblioteca Central de Menorca, ens esforcem per aconseguir una major cohesió entre dues organitzacions ja establertes i amb molts anys de funcionament, no sempre paral·lel, per aconseguir la unitat de gestió. D'aquesta manera la Biblioteca Pública de Maó, ara gestionada pel Consell Insular de Menorca, s'ha incorporat al sistema de valisa que permet una gran agilitat en l'intercanvi de llibres entre biblioteques de Menorca. Treballem també per aconseguir un únic carnet de biblioteca per a tota Menorca o per incorporar nous serveis i nous tipus de documents.

Esperem que aquestes petites anotacions us siguin útils per entendre i interpretar les estadístiques de la Xarxa de Biblioteques de Menorca.

1. RESUM DE L'ACTIVITAT DE LES BIBLIOTEQUES 2012

XARXA DE BIBLIOTEQUES DE MENORCA ESTADÍSTIQUES 2012

Biblioteca	Població	Documents	Col. Esp.	D / hab.	Socis totals	St / hab.	Socis Residents	Sr / hab.	Préstec	P / hab.	Visites	V / ha.
ALAIOR	9.610	19.871	0	2,07	3.254	34	2.883	30,00	16.040	1,67	44.429	4,62
CIUTADELLA	29.580	32.873	4.895	1,11	11.816	40	9.799	33,13	49.265	1,67	88.551	2,99
ES CASTELL	7.962	15.664	0	1,97	1.935	24	1.911	24,00	5.767	0,72	13.210	1,66
ES MERCADAL		10.077	0		1.011		941		4.669		12.451	
FORNELLS		5.036	0		263		228		485		1.430	
Acumulat	5.396	15.113	0	2,80	1.274	24	1.169	21,66	5.154	0,96	13.881	2,57
ES MIGJORN	1.539	9.077	913	5,90	862	56	762	49,51	1.998	1,30	6.100	3,96
FERRERIES	4.670	15.945	0	3,41	2.171	46	2.139	45,80	12.408	2,66	24.137	5,17
SANT LLUÍS	7.449	20.877	0	2,80	2.884	39	2.636	35,39	13.858	1,86	14.690	1,97
MAÓ	28.972	112.335	16.653	3,88	21.311	74			87.848	3,03	103.879	3,59
TOTAL	95.178	241.755	22.461	2,54	45.507	48	22.468	32,47	192.338	2,02	308.877	3,25
FUNDACIÓ RUBIÓ		15.629	5.928		1.955		-	-	2.148		11.987	

En el quadre resum apareixen els serveis de lectura pública de Menorca composts per les vuit biblioteques públiques i el Centre de Lectura de Fornells. Oferim també les dades de la Biblioteca de la Fundació Rubió i Tudurí, la funció en aquest cas no es comparativa sinó informativa i per tant no acumulem les dades a les de les biblioteques públiques, atès que no són comparables. Hem acumulat els resultats des Mercadal i Fornells per poder valorar el rendiment dels serveis bibliotecaris del municipi.

Hi ha alguns indicadors buits. En el cas de la Biblioteca de la Fundació Rubió respon a les dades de percentatges respecte de la població del municipi, atès que aquesta dada no correspon a una biblioteca de les seves característiques no destinada a cobrir les necessitats de la seva població sinó d'uns usuaris específics. En el cas de la Biblioteca Pública de Maó, queda buit l'apartat de socis residents atès que la biblioteca no contemplava aquest concepte fins a mitjans d'aquest any i per tant la dada encara no és completa.

Nombre de volums de les biblioteques

La valoració d'aquesta dada cal relaciona-la amb els paràmetres bàsics de biblioteca pública de les Illes Balears. Fent aquesta comparança ens trobem en el mateix cas que l'any anterior on ja

assenyalàvem que hi havia dues biblioteques que es mantenien per sota dels paràmetres establerts.

El primer cas i més notable és el de la Biblioteca de Ciutadella. El que estableix el Mapa com a fons desitjable per a aquesta biblioteca seria d'1,75 volums per habitant i, tenint present que a Ciutadella no hi ha cap altra biblioteca pública, la Biblioteca hauria de tenir un fons aproximat de 52.500 documents de lliure accés. En aquell informe es proposava com a solució per a la Biblioteca de Ciutadella “...fer un estudi de la Casa de Cultura per mirar de trobar nous espais per créixer, una tasca que està prevista en el Pla de biblioteques que cal elaborar durant 2012.”. L'altra cas és el de la Biblioteca des Castell que hauria de disposar de 2,5 volums per habitant i per tant el seu fons hauria d'estar al voltant dels 19.900 volums, l'any passat s'apuntava la solució: “... aquesta biblioteca no reuneix les condicions mínimes per ser considerada biblioteca pública, amb espais suficients per al fons i els usuaris. L'Ajuntament és conscient d'aquesta mancança i ha posat sempre l'esperança en els nous quaters de l'esplanada; cal recuperar aquest diàleg per trobar una solució urgent.”

Durant l'any 2012 no s'ha fet cap actuació en aquest sentit, abans de començar amb el Pla de biblioteca era necessari aprovar el marc general de la gestió bibliotecària, el Reglament de la Xarxa de Biblioteques de Menorca, feina en la que s'ha esta treballant bona part de l'any i que actualment està en la fase prèvia d'aprovació. En el cas de la Biblioteca des Castell, la situació actual fa difícil atendre aquest requeriment, tot i això cal insistir en la necessitat.

Aquest any incorporem una nova dada a les estadístiques que és la taxa de reposició del fons que el Mapa de lectura de Menorca estableia de forma genèrica en 15 anys. La taxa de reposició seria una de les dades principals per valorar l'actualització del fons i que complementaria el número de volums per habitant.

ADQUISICIONS							
	2009	2010	2011	2012	TOTAL	FONS	CREIXEMENT
ALAIOR	1.333	1.134	1.797	1.205	5.469	19.871	27,52%
CIUTADELLA	3.169	1.982	3.208	3.720	12.079	32.873	36,74%
ES CASTELL	1.332	919	994	871	4.116	15.664	26,28%
ES MERCADAL	826	776	667	445	2.714	10.077	26,93%
ES MIGJORN	986	553	712	425	2.676	9.077	29,48%
FERRERIES	1.403	1.008	1.119	636	4.166	15.945	26,13%
FORNELLS	962	223	413	252	1.850	5.036	36,74%
MAÓ	5.621	5.514	3.178	3.501	17.814	112.335	15,86%
SANT LLUÍS	1.878	1.989	2.265	1.495	7.627	20.877	36,53%
TOTAL	17.510	14.098	14.353	12.550	58.511	117.022	50,00%

En el cas de Ciutadella aquesta taxa de reposició es troba a l'entorn del 9% i a es Castell del 6,5% anual, això vol dir que la Biblioteca de Ciutadella renovaria els seus fons cada 11 anys i es Castell a l'entorn dels 15 anys. Veiem doncs que tot i estar per sota dels paràmetres en llibre per habitant, la taxa de reposició és molt bona. En el cas de Ciutadella podríem dir que si l'espai permetés limitar la rotació del fons, en sis o set anys podria assolir els paràmetres que estableix la normativa i en el cas d'es Castell ho assoliria en uns quatre anys.

Pel que fa a la Biblioteca de Maó, les dades mostren les dues característiques més importants d'aquesta biblioteca, per un costat la seva funció de Biblioteca Central de Menorca, atès que és la que té un fons més ampli, concentrant pràcticament el 50 % del fons de les biblioteques públiques de Menorca, i per l'altre el seu caràcter de conservador. La Biblioteca Pública de Maó aconsegueix a més de la funció pròpia de les biblioteques públiques, la de conservació del patrimoni bibliogràfic de Menorca, per la qual cosa és receptora del Dipòsit legal de Menorca des de la seva creació i el rep directament dels impressors de Menorca (des de 2012 dels editors) a través de l'oficina del Dipòsit Legal del Consell Insular. Aquest caràcter de conservadora, juntament amb les dimensions de la Biblioteca fa que els fons tinguin manco rotació i que la taxa de reposició sigui molt inferior quedant a l'entorn del 3,95%, és a dir que es renovaria totalment als 25 anys, lluny del que estableix el Mapa de Lectura Pública, que xifra en 15 anys.

La resta de biblioteques destacar la Biblioteca de Sant Lluís, una població amb un creixement molt important en els darrers anys i amb una infraestructura que no s'ha modificat de manera que és una juntament amb les dues biblioteques anteriors, una de les que més pateix el deficient dimensionament de l'espai. La resta es mantenen dins els paràmetres establerts en el Mapa i per tant, tenint present que a totes s'han fet revisions del fons en els darrers tres anys, hem de pensar que els seus fons són suficients en nombre i actualitat.

Socis

Aquest és un paràmetre que no estableixen els paràmetres de lectura pública i per tant no en farem l'anàlisi comparativa, sinó tenint present la quantitat de socis per habitants de la població.

Les biblioteques de la Xarxa disposen d'un únic carnet que es pot utilitzar a qualsevol biblioteca, la qual cosa fa que els usuaris de cada biblioteca es corresponguin realment amb els de la seva població, llevat aquells casos en els que hi pugui haver un canvi de domicili sense notificar, això ens permet donar la dada de penetració del servei a la població a la qual serveix.

En el cas de la Biblioteca Pública de Maó, els seus usuaris utilitzen un carnet específic per a la seva biblioteca, de manera que part dels seus usuaris estan duplicats dels de la resta de biblioteques, especialment dels de l'àmbit de major influència com són es Castell, Sant Lluís i Alaior i amb menor mesura, de la resta de Menorca, això fa que la dada de soci per habitant, comparat amb els habitants de Maó, no sigui del tot precisa. Com ja s'ha comentat a la introducció d'aquest document, s'està estudiant la possibilitat d'unificar els carnets de tota la Xarxa, i a partir d'aquest moment la dada seria ja més aproximada, ja que s'eliminarien els duplicats entre biblioteques.

Anant, doncs, sobre les xifres, veiem que la mitjana de socis per habitant a les biblioteques de Menorca està a l'entorn del 44%, la qual cosa és una xifra prou alta, amb puntes elevades als municipis més petits, com es Migjorn amb el 56% i Ferreries amb el 49 %. Però aquesta dada cal complementar-la perquè sigui realment significativa. Aquesta xifra per si mateixa és acumulativa i no discrimina els usuaris que han fet un ús puntual de la biblioteca, per aquest motiu afegim dues dades importants. L'any 2013 s'han donat de baixa a tots els socis de les biblioteques municipals que feia més de 5 anys que no feien préstec. Avançant aquesta dada veiem que dels 24.196 socis

que tenien, se n'han donat automàtica vora els 7.500 usuaris, que suposa el 30% dels usuaris.

Aquesta xifra es correspon també a la que veiem en el quadre dels socis actius durant 2012 a les biblioteques de Menorca:

	Socis	Actius	%
ALAIOR	3.254	1.439	44%
CIUTADELLA	11.816	3.430	29%
ES CASTELL	1.935	582	30%
ES MERCADAL	1011	364	36%
ES MIGJORN	862	255	30%
FERRERIES	2.171	755	35%
FORNELLS	263	71	27%
MAO	21.311	5.717	27%
SANT LLUÍS	2.884	1.037	36%
TOTAL	45.507	13.650	30%
Fundació Rubió	1.955	328	17%

Préstec

Aquest ha estat tradicionalment l'indicador essencial de les biblioteques, atès que és el que s'acosta millor a la valoració de l'ús dels serveis.

La mitjana estatal de préstec és d'1,28 per a 2010. En el cas de Menorca la mitjana és d'2,02 préstecs per habitant, de manera que en conjunt hem de dir que és satisfactori, acostant-nos als 2,23 de Catalunya que aquests darrers anys ha mostrat els indicadors més alts de l'Estat.

El primer que cal destacar és que en dades absolutes, la Biblioteca de Maó genera el 45% dels préstecs a les biblioteques públiques de Menorca. La xifra de préstec per habitant no és tant significativa en aquesta biblioteca atès que com ja hem comentat en altres ocasions, el seu àmbit d'influència excedeix al de la població de Maó, en aquest aspecte és destacable la de la Biblioteca de Ferreries que amb el 2,66 de préstecs per habitant, supera la mitjana catalana.

Visites

Aquesta és una dada sempre controvertida, perquè no és gaire fiable. La majoria de biblioteques recullen aquesta dada comptant les persones que van entrant a la biblioteca al llarg del dia. És

fàcil que el bibliotecari es descompti, atès que té altres feines a fer i no sempre està atent a l'entrada de nous usuaris.

Les biblioteques de Maó i Ciutadella tenen un comptador automàtic que suma totes les vegades que les persones entren a la biblioteca. Si bé és un sistema molt útil per a biblioteques mitjanes i grans, el cert és que té els seus inconvenients quan es passa a dades estadístiques. El primer que cal fer és dividir la xifra diària entre dos, atès que el comptador compta igual l'entrada que la sortida; aquesta operació ja s'acostuma a tenir en compte.

Més difícil és determinar quantes vegades entren i surten els usuaris de la biblioteca. En principi els usuaris entren i surten un sol cop, especialment els que van a cercar i/o tornar un llibre en préstec o els que van a fer una consulta puntual a Internet. Però els usuaris que fan força estona a la biblioteca, tant consultant el fons com consultant Internet, o simplement estudiant, acostumen a fer pauses i sortir una estoneta per fumar o prendre l'aire i fer una mica de descans. Aquest grup de gent, que pot ser significatiu, fa augmentar el nombre de visites de forma fictícia a les biblioteques amb sistemes automàtics de control d'accés.

També cal tenir present que el sistema de control d'accés és a l'entrada de la Biblioteca de Maó, amb la qual cosa es comptabilitza també la gent que accedeix a la biblioteca per participar en un acte organitzat o no per la biblioteca. En canvi, a la Biblioteca de Ciutadella el control d'accés és a l'accés a la sala de lectura per a adults, de manera que no es comptabilitzen ni els usuaris infantils, que es compten manualment, ni els assistents als actes, que amb la gran aflluència es fan molt difícils de comptabilitzar i no consten en les estadístiques.

Per tots aquests motius, us presentam les estadístiques de visites amb totes les cauteles necessàries. Tal vegada aquesta dada té major interès en les dades comparades amb anys anteriors, atès que la metodologia utilitzada per a cada biblioteca sí que és uniforme i pot mostrar les tendències de cada biblioteca.

2. DADES COMPARATIVES

Les dades comparatives tenen interès en tant que ens situen en el rendiment dels serveis en relació amb la resta de serveis bibliotecaris.

Les dades que us presentam fan referència a 2012 pel que fa a Menorca i a 2010 pel conjunt de biblioteques de l'Estat¹ i a 2011 per les de Catalunya², ja que són les darreres dades que presenten les institucions. Com en anys anteriors hem pres dos grups de biblioteques com a indicadors comparatius: les dades del conjunt de les biblioteques de tot l'Estat i les de les biblioteques catalanes. La raó per la qual hem pres la dada de les biblioteques espanyoles com a indicador resulta evident, car constitueixen l'indicador genèric de l'Estat, i pel que fa a les biblioteques catalanes, s'han triat perquè tant per la seva tradició com per les fortes inversions realitzades en els darrers anys es poden considerar sense cap dubte un dels estàndards de qualitat de l'Estat espanyol. Trobam a faltar la dada dels indicadors de les Illes Balears; la raó és que no hem trobat aquests indicadors referits únicament a les biblioteques públiques.

Biblioteques	Població	Documents		Socis	Préstec		Usuaris	
		Doc./bibl.	Doc./hab.	%S/hab.	Pr./soci	Pr./hab.	Us. /soci	Us./hab.
Estat bibl. públ.	8.415	9.052	1,08	29,16	4,38	1,28	7,85	2,29
Menorca	10.542	26.861	2,54	48,00	4,22	2,02	6,79	3,59
Catalunya	21.252	37.072	1,74	42,20	5,29	2,23	7,86	3,28

El primer indicador fa referència a la quantitat de població servida per a cada punt de servei, independentment que aquest sigui una biblioteca o bé una filial. En el cas de Menorca, disposam d'una biblioteca pública per cada 10.542 habitants, un indicador superior al de la mitjana de les biblioteques públiques espanyoles, però força inferior a les catalanes.

Pel que fa a la resta d'indicadors, veim que Menorca està en tots els casos, excepte en préstec per soci, per sobre de la mitjana de les biblioteques espanyoles i en molts casos per sobre també de les catalanes. Una de les causes d'aquests bons resultats és el fet de disposar d'una biblioteca força ben dotada, com és la Biblioteca de Maó, en una població total petita.

Atès que no disposam d'elements més precisos per analitzar dades d'altres sistemes, aquest quadre té com a única finalitat fer una anàlisi comparativa general, que ens situa en un nivell satisfactori.

1 *Las bibliotecas públicas españolas en cifras 2010*. Madrid: Ministerio de Educación, Cultura y Deportes. <www.mcu.es/bibliotecas/MC/EBP/index.html> [consultat: 04/2012].

2 Generalitat de Catalunya. Departament de Cultura. . <http://www20.gencat.cat/docs/CulturaDepartament/SSCC/GT/Estad%C3%ADstiques/Estadistiques%20Culturals_WEB2.pdf> [consultat 04/2013]

2.1. USUARIS

Per usuaris entenem les persones que entren a les biblioteques i que en poden fer diferents usos: préstec, lectura en sala, utilització dels ordinadors de les biblioteques, utilització de les connexions gratuïtes a Internet amb mitjans propis, assistència a activitats de promoció de la lectura, assistència a cursos i conferències, etc.

xarxa de biblioteques MENORCA						
USUARIS						
	2008	2009	2010	2011	2012	% augment
ALAIOR		29.663	32.092	33.264	44.429	33,56%
CIUTADELLA	79.200	90.660	88.249	90.130	88.551	-1,75%
ES CASTELL	6.448	10.021	11.069	12.774	13.210	3,41%
ES MERCADAL	5.435	7.522	11.267	12.519	12.451	-0,54%
ES MIGJORN	6.577	6.190	6.952	7.051	6.100	-13,49%
FERRERIES	17.574	21.369	23.202	23.294	24.137	3,62%
FORNELLS	1.115	684	1.054	1.054	1.430	35,67%
MAÓ	535.912	256.527	106.751	233.533	103.879	-55,52%
SANT LLUÍS	12.344	13.999	13.434	15.641	14.690	-6,08%
TOTAL	664.605	436.635	294.070	429.260	308.877	-28,04%
FUNDACIÓ RUBIÓ			12.976	13.054	11.987	-8,17%

No insistirem en aquest apartat sobre la fiabilitat d'aquest indicador sinó que ens limitarem a comentar l'evolució seguida per les biblioteques.

El quadre ens mostra que hi ha dos blocs de biblioteques, aquelles que semblen haver arribat al seu sostre i es mantenen amb dades regulars en els darrers anys, i d'altres que continuen augmentant la seva presència a la població.

En el cas des Castell i es Mercadal, la seva evolució és bastant paral·lela, s'inicia des d'índex molt

baixos per a la seva població i sembla que els canvis de gestió han estat més que efectius, en el cas des Mercadal l'ascens es produeix paral·lel a la inauguració de la nova biblioteca i l'augment d'hores d'obertura al públic. Es Castell també ha modificat els seus horaris passant de les tres hores i mitja diàries a les nou al 2012, tot i que aquest índex hauria de continuar l'evolució ascendent per atracar-se al manco a les dues visites per habitant.

Es Migjorn, a canvi, ha partit des de fa anys d'una molt bona acceptació per part de la població i veiem que aquest any s'ha produït una davallada important de l'índex d'assistència. Una davallada sobtada de quasi un 14% ha de tenir una causa, per la qual cosa caldrà analitzar els canvis produïts i la possible afectació del servei.

La forta pujada de la Biblioteca d'Alaior es deu en part a que aquest any per primer cop ha introduït els usuaris que han accedit a la biblioteca per accions de promoció de la lectura. Tot i això, l'ascens és molt significatiu i no es limita només a aquest darrer factor.

La Biblioteca Pública de Maó és la que pateix unes fluctuacions més extremes en tota la seva evolució, fet que no es veu afectat per canvis importants a la població ni al funcionament normal de la biblioteca i per tant tenen difícil explicació.

Les variacions de la resta de biblioteques es poden explicar per petites variacions que poden afectar en ambdós sentits.

La lectura d'aquest indicador s'ha de posar en comparació amb dos indicadors importants, per una banda el préstec i per l'altre l'ús de l'accés a Internet, dos factors objectius i que expliquen el trànsit dins les biblioteques, a aquest factor només caldria afegir l'ús de la biblioteca com a sala d'estudi, que no porta associat cap altre indicador.

2.2. EVOLUCIÓ DEL PRÉSTEC

L'indicador del préstec ha estat tradicionalment el principal indicador d'ús de les biblioteques i per tant el que suposava fins fa molt poc l'índex principal d'anàlisi.

PRÉSTEC							
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	% augment
ALAIOR	5.540	8.604	10.206	13.181	16.850	16.040	-4,81%
CIUTADELLA	38.525	45.206	48.936	49.633	46.730	49.265	5,42%
ES CASTELL	4.303	4.462	5.123	5.416	5.286	5.767	9,10%
ES MERCADAL	1.486	1.800	2.340	4.292	4.669	4.688	0,41%
ES MIGJORN	1.644	1.963	1.790	2.233	1.991	1.998	0,35%
FERRERIES	6.768	7.917	10.197	10.889	10.924	12.408	13,58%
FORNELLS		345	436	542	509	485	-4,72%
MAÓ	74239	91.151	93.812	98.158	83.214	87.848	5,57%
SANT LLUÍS	8.696	8.845	10.427	12.054	12.362	13.858	12,10%
TOTAL	141.201	170.293	183.267	196.398	182.535	192.357	5,38%
FUNDACIÓ RUBIÓ				2.747	2.419	2.148	-11,20%

Si comparem ara la dada de les visites amb la de l'ús del préstec trobarem algunes dades significatives. La més rellevant és la de la Biblioteca de Ferreries, aquesta, al bon índex d'acceptació per part de la població haurem d'afegir la que sembla gran afició lectora de la població, i el més important és que aquests índex han anat en augment en els cinc darrers anys.

La dada negativa del Centre de Lectura de Fornells no té gaire significació atès que és un punt de servei molt estacional, però caldria pensar en formes de difusió més adequades a les seves necessitats estacionals.

Tampoc no sembla significativa la davallada de la Biblioteca d'Alaior en espera de que les estadístiques de 2013 no mostrin una tendència a la baixa, el que si que es produeix contrast entre la forta pujada dels assistents i la petita davallada del préstec. En aquest sentit també sobta la fortíssima pujada s'assistents a la Biblioteca Pública de Maó i la pujada molt més modesta del préstec.

Per contra, sembla que la davallada d'assistència a la Biblioteca des Migjorn no es veu reflectida en el préstec que es manté estable. Ciutadella i Sant Lluís compensen la petita davallada amb la pujada del préstec, que en el cas de Sant Lluís és molt significativa. Es Castell mostra que la pujada d'assistència es veu refermada per la pujada del préstec de manera que cal entendre que s'està produint un canvi d'apreciació del servei bibliotecari.

		2008	2009	2010	2011	2012	% augment
ALAIOR	Adults	5279	7.230	8.295	10.411	10.529	1,13%
	Fillets	2118	2.195	2.554	4.347	4.256	-2,09%
CIUTADELLA	Adults	27.435	29.723	30.756	29.810	31.615	6,06%
	Fillets	12.525	14.465	15.145	13.153	14.130	7,43%
ES CASTELL	Adults	2.586	3.298	3.631	3.657	3.976	8,72%
	Fillets	1.587	1.428	1.360	1.129	1.242	10,01%
ES MERCADAL	Adults	1.025	1.807	2.551	3.000	3.201	6,70%
	Fillets	564	1.406	1.338	1.303	1.189	-8,75%
ES MIGJORN	Adults	900	1.019	1.383	1.347	1.087	-19,30%
	Fillets	775	532	494	472	702	48,73%
FERRERIES	Adults	4.784	6.102	6.687	6.814	8.158	19,72%
	Fillets	2.691	3.530	3.451	3.390	3.584	5,72%
FORNELLS	Adults	160	209	255	226	257	13,72%
	Fillets	143	126	123	153	153	0,00%
SANT LLUÍS	Adults	5.089	6.246	7.265	6.973	7.863	12,76%
	Fillets	2.945	3.648	3.759	4.177	4.691	12,31%
MAÒ	Adults					57.281	
	Fillets					30.567	

El primer que cal dir sobre aquest quadre és que no es correspon al 100% dels usuaris que han fet préstec, atès que aquest es pot fer a institucions, biblioteques, transeünts, etc., sobre els quals no tenim aquesta dada.

L'any passat per primer cop varem introduir l'estadística relativa al tipus d'usuari que feia ús del préstec. Sorprenentment varem veure que s'havia produït una davallada generalitzada dels usuaris infantils. Aquesta dada ha estat tinguda en compte pels bibliotecaris fent polítiques actives adreçades als usuaris menors. L'estadística d'aquest anys ens mostra que en principi la davallada de l'any 2011 l'hem de considerar com a fet puntual tot i que cal estar alerta, els usuaris infantils haurien d'estar sempre en el punt de mira dels bibliotecaris per contribuir a un futur amb lectors.

L'any passat per primer cop varem introduir l'estadística relativa al tipus d'usuari que feia ús del préstec. Sorprenentment varem veure que s'havia produït una davallada generalitzada dels usuaris infantils. Aquesta dada ha estat tinguda en compte pels bibliotecaris fent polítiques actives adreçades als usuaris menors. L'estadística d'aquest anys ens mostra que en principi la davallada de l'any 2011 l'hem de considerar com a fet puntual tot i que cal estar alerta, els usuaris infantils haurien d'estar sempre en el punt de mira dels bibliotecaris per contribuir a un futur amb lectors.

El cas més destacable en aquesta ocasió és el de la Biblioteca des Migjorn on el préstec infantil

ha pujat un 48,73%, aquesta pujada que podríem titllar d'espectacular és deguda a la política de l'Ajuntament que aquest any va decidir apostar pels usuaris més petits i la promoció de la lectura es va centrar en una activitat que durà tot l'any, amb l'excepció dels mesos d'estiu, i que intentava potenciar la biblioteca i la lectura a través del servei de préstec d'aquesta. Aquest quadre mostra que aquesta política ha estat encertada, amb l'únic inconvenient que els usuaris adults han fet una important davallada. Les estadístiques cal llegir-les en totes les seves dimensions per arribar a conclusions més o manco encertades, per aquest motiu caldrà analitzar amb l'Ajuntament aquest fenomen per tal d'arribar a conclusions per a properes polítiques de promoció de la lectura.

Els organismes internacionals recomanen que el fons infantil suposi el 25 % de la col·lecció i per a les més petites que arribi al 30 %. Si ens fixem en els Paràmetres de biblioteca pública de les Illes Balears, veurem que aquest percentatge s'ha apujat fins al 35% en les biblioteques més petites apujant progressivament fins arribar a les biblioteques de 5.000 habitats en les que ja s'estableix en el 30 % pujant fins les biblioteques amb poblacions de 10.000 habitants en les que ja s'estableix en el 25%.

Seguint aquest paral·lelisme, el préstec hauria de correspondre a la proporció del fons:

	Adults	Infantil	Total	% infantil
ALAIOR	10.529	4.256	14.785	29
CIUTADELLA	31.615	14.130	45.745	31
ES CASTELL	3.976	1.242	5.218	24
ES MERCADAL	3.201	1.189	4.390	27
ES MIGJORN	1.087	702	1.789	39
FERRERIES	8.158	3.584	11.742	31
FORNELLS	257	153	410	37
SANT LLUÍS	7.863	4.691	12.554	37
MAÓ	57.281	30.567	87.848	35
TOTAL	123.967	60.514	184.481	33

La distribució no es correspon amb el que estableix el Mapa de lectura en funció del fons, només les biblioteques d'Alaior i Ferreries estarien en el percentatge correcte, mentre que Ciutadella, Maó, es Migjorn i Sant Lluís haurien de fomentar el préstec dels adults i es Castell i es Mercadal haurien de potenciar l'infantil.

Aquestes són només dades orientatives que s'haurien de comparar amb el fons real.

Una altra dada que podem aportar per a l'estudi de l'ús de les biblioteques públiques és la distribució del préstec segons el tipus de document.

En aquest cas veurem que del préstec total quasi un 60 % és de llibres, vora el 30 % d'audiovisuals i l'11% restant es divideix en la resta de suports.

Aquesta dada haurà de ser tinguda en compte per les compres de documents, especialment pels documents sonors que mostren tenir poca acceptació.

Préstec segons tipus de documents							
	Monografies	Audiovisuals	Sonors	Electrònics	Revistes	Altres	Total
ALAIOR	9.613	2.738	442	83	482	2.682	16.040
CIUTADELLA	27.105	18.507	2.339	435	873	6	49.265
ES CASTELL	4.107	1.228	200	6	152	74	5.767
ES MERCADAL	3071	1.333	235	27	0	22	4.688
ES MIGJORN	1.595	299	91	2	5	6	1.998
FERRERIES	7.457	4.071	440	54	300	86	12.408
FORNELLS	352	112	14	3	0	4	485
MAÓ	48.450	25.147	6.685	978	1.547	5.041	87.848
SANT LLUÍS	8.730	4.036	444	90	536	22	13.858
TOTAL	110.480	57.471	10.890	1.678	3.895	7.943	192.357
%	57,43%	29,88%	5,66%	0,87%	2,02%	4,13%	100,00%

2.3. ÚS DE LES TECNOLOGIES DE LA INFORMACIÓ I LA COMUNICACIÓ

Les dades relatives a l'ús de les tecnologies tenen dues vessants d'interès, per un costat per la incidència en les dades de visitants i per l'altra per ser serveis que si bé ja es poden considerar consolidats, són molt canviants per la pròpia essència de l'objecte.

Els darrers deu anys la penetració de la tecnologia en l'àmbit personal ha estat un dels fenòmens socials més importants. En aquells moments les biblioteques començaren a introduir l'ús de les tecnologies d'ús públic a les biblioteques i això suposà un fet important, les biblioteques es constituïren en un punt d'accés a Internet bàsic pels ciutadans que sovint no comptaven amb la tecnologia a les cases o bé en els seus desplaçaments.

Actualment és normal que les llars disposin d'accés a Internet i la popularització de l'accés a Internet a través de tauletes i telèfons mòbils, fa que aquest servei de les biblioteques no tingui les mateixes connotacions que en els seus inicis, per la qual cosa cal anar analitzant l'evolució per actuar en conseqüència en l'actualització de l'equipament i les noves adquisicions.

Un dels principals avantatges d'aquest canvi és que s'ha normalitzat la seva utilització a les biblioteques com a eina de recerca i no tant de comunicació, estant més d'acord amb la funció pròpia de les biblioteques.

Però també en molt poc temps les llars menorquines han passat a disposar dels seus propis ordinadors i d'accés a Internet, de manera que en principi els indicadors haurien d'experimentar una davallada. Vegem si aquests fets es veuen reflectits en l'estadística:

	2008	2009	2010	2011	2012	% augment
ALAIOR		7.562	9.233	10.014	9.875	-1,39%
CIUTADELLA	8.889	10.847	10.679	11.075	11.747	6,07%
ES CASTELL	1.690	2.962	3.619	4.457	4.098	-8,05%
ES MERCADAL	1.051	2.521	3.595	5.370	5.923	10,30%
ES MIGJORN	1.654	2.370	2.400	1.345	1.290	-4,09%
FERRERIES	3.576	4.727	5.624	5.578	5.721	2,56%
FORNELLS				522	453	-13,22%
MAÓ	29.270	11.286	19.941	23.627	26.901	13,86%
SANT LLUÍS	4.045	5.128	5.401	6.616	5.902	-10,79%
TOTAL	50.175	47.403	60.492	68.604	71.910	4,82%

La davallada no és molt significativa però sí força generalitzada per la qual cosa podríem pensar que efectivament aquest servei es comença a veure afectat per la generalització de l'accés als mitjans propis per a l'ús de les tecnologies. Cal però que tinguem molt present que ens trobem en un moment de dificultats econòmiques per a la població, que es pot veure forçada a prescindir d'algunes prestacions, per aquest motiu aquest servei cal mantenir-lo a nivell òptim atès que pot tornar a ser el referent per a l'accés i ús de les tecnologies de la informació.

3. CONCLUSIONS

A tall de conclusions destacar únicament els punts més importants que s'han anat tractant al llarg de l'informe:

- El paper essencial de la Biblioteca Pública de Maó en el conjunt del Sistema de lectura pública de Menorca en el seu paper de Biblioteca Central de Menorca, amb major capacitat pressupostària, de personal, d'espai, de fons i per tant amb una major capacitat de servei que ha de servir per recolzar la resta de la Xarxa.
- Necessitat de continuar treballant en la unificació de criteris entre la Biblioteca Pública de Maó i la resta de biblioteques de la Xarxa, en especial en la unificació del carnet de la Xarxa.
- Estudi dels sistemes de recorte dels visitants per unificar criteris.
- Treballar en l'elaboració del Pla de biblioteques que contempli les possibilitats de millora de les infraestructures d'aquelles biblioteques amb més problema, especialment Ciutadella, es Castell i Sant Lluís.
- Atès que les estadístiques assenyalen que la major part de les biblioteques aconsegueixen amb els paràmetres de llibre per habitant, excepte aquelles que ja hem comentat la impossibilitat de posar més llibres als prestatges si no canvien o s'amplien els edificis, i també s'ha vist que la taxa de reposició és adequada, ara cal treballar en la qualitat del fons. La Biblioteca Pública de Maó ha de analitzar la dada de reposició per valorar l'adequació de l'estat del fons.
- L'equipament informàtic cal mantenir-lo actualitzat i per tant cal inversió per la previsió de tenir funcions essencials en un temps de restriccions pressupostàries familiars. Cal potenciar l'ús dels ordinadors per l'ús ofimàtic.
- Aquest any s'ha fet una nova versió de la web de la Xarxa en la qual s'han introduït les xarxes socials. Cal treballar en aquest sentit per potenciar el seu ús i intercanvi d'informació amb els usuaris que ens permeti, si fora necessari, adaptar els serveis a les seves demandes.
- No oblidar el tema de l'autoaprenentatge que varem destacar en l'informe de l'any 2011 i que no s'ha desenvolupat.
- Fer conscients a les administracions de que les biblioteques tenen un potencial important dins el municipi. Recordar-los que com han fet públic els ajuntaments de l'Hospitalet de Llobregat i de Barcelona les biblioteques són el servei millor valorat pels ciutadans. El Ministeri de Cultura afirma que "Las 5.072 bibliotecas públicas han recibido 111.433.055 de visitas en el año 2010, con una media de 2,4 visitas por habitante, convirtiéndose en el servicio cultural más extendido y utilizado a nivel nacional."
- No oblidar que és el personal de les biblioteques el que any rere any aconsegueix fer augmentar les estadístiques de les seves biblioteques.